

MATKAILUMUSEO

Jorma Latvus



Jorma Latvus

matkailuneuvos, yht.maist.

*Hotelli- ja ravintolaneuvoston
toimitusjohtaja 1977-97*

Kahvilaravintolaliiton toiminnanjohtaja 1967-77

Ensimmäinen suunnitelma matkailumuseon perustamisesta Suomeen syntyi jo vuonna 1903, jolloin oli tarkoitus pystyttää Imatralla näyttelyhuoneisto kertomaan Vuoksen synnystä ja matkailun kehityksestä. Hanke raukesi kuitenkin varojen puutteeseen.

Vuoksen hyödyntämistä koskevan laajan neuvotelutilaisuuden 16.6.1982 tuloksena käynnistettiin kolmivaiheiseksi (1982-84) muodostunut suunnitteluprosessi, jonka aikana mm. Suomen matkailumuseohanke hahmottui. Asia oli ollut esillä imatralaisissa matkailutoimen suunnitelmissa jo ainakin 1970-luvulta lähtien.

Yhteistyö hankkeen toteuttamiseksi käynnistettiin museoviraston, Matkailun edistämiskeskuksen, Suomen Matkailuliiton, Alkon, Arctian ja Imatran kaupungin edustajien yhteisneuvotteluissa syksyllä 1986. Imatran kaupunki nimesi syksyllä 1987 työryhmän laatimaan esisuunnitelmaa valtakunnallisen erikoismuseon toteuttamiseksi Imatrankoskella sekä välitavoitteena matkailumuseotoiminnan aloittaminen Imatran kulttuurihistoriallisen kaupunginmuseon osastona Neitsytniemessä. Suunnitelma sisälsi matkailumuseon perustamisen lisäksi yksityiskohtaisen rakennushankkeen. Esitys valmistui syksyllä 1988.

Vaikka Neitsytniemen kartanossa käynnistyikin museotoiminta ja aineiston keruu, ei varsinainen museoprojekti rakennushankkeineen toteutunut. Hyvistä suunnitelmista huolimatta rahoituksen puute oli toteutumisen esteenä. Hotelli- ja ravintola-alan kattojärjestön Hotelli- ja ravintolaneuvoston (HRN) kanssa käyty neuvottelu ei myöskään johtanut tulokseen, sillä HRN oli tuohon aikaan Hotelli- ja ravintolamuseon päärahoittaja eikä uusiin hankkeisiin katsottu olevan varaa. Uusien erikoismuseoiden perustamiseen on museovirastossa perinteisesti suhtauduttu pidättyvästi, mikä myös saattoi jarruttaa suunnitelman toteutumista.

Seuraavan kerran asian otti esille Suomen Matkailualan Seniorit, jonka perustama museotyöryhmä esitti joulukuussa vuonna 2003 Haaga Yhty-



□

□

linnamainen Valtionhotelli (alkujaan Grand Hôtel Cascade).

mälle ja Hotelli- ja ravintolamuseosäätiölle, että hotelli- ja ravintolamuseon toiminta laajennettaisiin kattamaan koko matkailusektori. HR-museon rahoitus perustuu kolmikantaan, jonka osapuolet ovat opetusministeriö, Helsingin kaupunki ja elinkeino pääasiassa Haaga Instituutti säätiön kautta. Myös Alkon myymälämuseotoiminta on yhdistetty HR-museoon.. Koska kysymys ei ollut uuden erikoismuseon perustamisesta, vaan HR-museon toimialan laajentamisesta, osapuolet hyväksyivät tahoillaan hankkeen etenemisen. Myös Hotelli- ja ravintolamuseosäätiön säännöt uudistettiin vastamaan toimialan laajennusta koko matkailuun.

Ensimmäisessä vaiheessa HR-museo otti yhteyttä maakunta- ja kaupunkimuseoihin sekä matkailun kannalta merkittäviin erikoismuseoihin. Tavoitteena on yhteyshenkilö- ja sidosryhmäverkoston rakentaminen jo toimivien organisaatioiden kanssa, mikä mahdollistaa kattavan tietoverkon aikaansaamisen. Tietoa tarvitaan matkailuhistorian kirjallisuuden, tutkimuksen, kuva- ja äänitallenteiden, mainos- ja

esitemateriaalin sekä matkailuesineistön sijainnista ja saatavuudesta. Maakunta- ja aluemuseot ottivat hankkeen hyvin vastaan ja lupasivat osallistua yhteistyöhön. Verkostoa on tarkoitus laajentaa matkailun omien organisaatioiden lisäksi alan opilaitoksiin, kirjastoihin, verkostoyliopistoon sekä verkoston mahdollisiin rahoittajatahoihin.

Verkostoituvan toimintamallin katsottiin mahdollistavan alueellisen toiminnan eri puolilla Suomea siellä, missä kiinnostusta ja sopivaa aineistoa löytyy (esimerkiksi Imatran alue). Tarkoitus on siis tehdä ensisijaisesti aineiston kartoitus ja vasta toissijaisesti kerätä matkailuhistoriallista aineistoa omiin tiloihin.

Hotelli- ja ravintolamuseosäätiön sääntöuudistus hyväksyttiin virallisesti 3.9.2006. Sääntöjen 2. pykälän mukaan "säätiön tarkoituksena on tehdä tunnetuksi majoitus-, matkailu- ja ravintola-alaa sekä ruoka- ja juomakulttuuria ja välittää tietoa niiden kehitymisestä ja muuttumisesta". Ensimmäinen matkailuaiheinen näyttely toteutettiin 7.2.-

29.4.2007 eli ”Pieni matkakertomus” -teemanäyttely. Se sai kattavan esittelyn ja myönteisen arvioinnin Helsingin Sanomien kulttuurisivuilla.

Hotelli- ja ravintolamuseosäätiö järjesti matkailumuseoseminaarin Ravintolakoulu Perhossa 27.2.2007. Siellä käytiin alustusten jälkeen luova keskustelu matkailumuseon kehittämismahdollisuuksista. Koska resurssit ovat rajalliset, pidettiin tärkeänä määritellä painopisteet, tehdä tarvittavat rajaukset ja pyrkiä samalla laajentamaan yhteistointaverkkoa ja hankkimaan täydennystä resursseihin.

Matkailun edistämiskeskus on suhtautunut matkailumuseotoimintaan myönteisesti ja tarjonnut yhteistyötä valtakunnalliseen portaaliin, johon on tarkoitus koota koko Suomen matkailupalvelujen tarjonta. Hotelli- ja ravintolamuseosäätiö päätti 25.4.2007 nimetä tukiryhmän edistämään matkailumuseohankkeen toteutumista HR-museon yhteydessä. Samalla päätettiin etsiä hankkeelle projektisihteeri, joka laatii hankesuunnitelman toteutettavine projekteineen sekä pyrkii etsimään niihin projektirahoitusta valtakunnallisista ja alueellisista rahastoista (esim. Suomen Kulttuurirahasto ja sen alue- ja erityisrahastot).

Todennäköisesti liikkeelle lähdetään kotimaan vapaa-ajan matkailusta ja keskitytään 1800-luvun jälkipuoliskon ja nykyhetken väliseen aikaan. Matkailua tarkastellaan matkailijan, palvelusten tuottajan, palvelujen maksajan ja eri matkailumuotojen (majoitus, liikuntatavat, yms.) näkökulmasta unohtamatta matkailun merkitystä eri aikoina valtion ja kansantalouden sekä kaupunkien ja kuntien kannalta.

Liikennesektorilla on omat kehittyneet museonsa (ilmailumuseo, rautatiemuseo, automuseot), jo-

ten niiden osuus matkailumuseotoiminnassa näkyy lähinnä erilaisten palvelupakettien tarjonnan kehittämistä tarkasteltaessa.

Myöhemmin voidaan näkökulmaa laajentaa käytävissä olevien resurssien rajoissa myös Suomeen suuntautuvaan matkailuun sekä vapaa-ajan matkailun lisäksi liike- ja yritysmatkailuun, messu-, kokous- ja kongressimatkailuun, liikunta- ja urheilumatkailuun, kulttuurimatkailuun, luontomatkailuun, palkintomatkailuun, harrastusmatkailuun, tutkimusmatkailuun, sosiaaliseen lomatoimintaan jne. Kaikilla näillä on oma historiansa ja toimintakulttuurinsa erityispiirteet.

Toiminnassa on tavoitteena mm. matkailuhistorian tutkimuksen laajentaminen ja jo tehtyjen tutkimusten monipuolinen hyödyntäminen (mm. MEKin kotimaanmatkailun tutkimukset ja ulkomailta saapuvien rajahaastattelututkimukset). Matkailuhistoriaan pohjautuvien alueellisten näyttelyiden ja tapahtumien aikaansaaminen on toivottavaa ja riippuu alueellisen kiinnostuksen ja asiantuntemuksen määrästä.

Matkailu on maailman työllistävin ja jatkuvasti kasvava elinkeino, joka koostuu lukemattomista palveluista. Näiden palveluiden historiallinen kehitys ja matkustusmotiivien tarkastelu ovat todella tutkimisen arvoisia. Matkailulla on monissa maissa, kaupungeissa ja kunnissa erittäin suuri merkitys talouden ja hyvinvoinnin kehitykselle. On sanottu matkailun edistävän maailman rauhaa. Näin tärkeän toiminnan tarkastelu myös historiallisesta perspektiivistä on perusteltua ja välttämätöntä. Pienimuotoisena käynnistyneelle matkailumuseotoiminnalle on syytä toivottaa onnea ja menestystä pyrkimyksissään.